

eest. Ulfsak meenutas oma teatri-tegemise kogemust Ungaris. Viktor Orbáni Ungaris, kus vabamõtlemisele on paljude vaatlejate hinnangul pätsed pähe pandud (ja paljude arvates see pole nii, Ungaris olla kõik endiselt väga *bra*). Teatritegelase Ulfsaki ülekutse 2019. aastal manitses meid igatahes valvsusele. „Peame hakkama tegema seakisa, kui kellelegi liiga tehakse.“

Ulfsaki kehastatud Höfgen eelistas 1933. aastal, kui natsid Saksamaal võimule tulid, olla vait. Ei mingit kisa ega röökimist tema suust. Höfgen, kes oli lõpuks üks Berliini teatrijuhte ning kõikvõimsa Reichsmarschall Göringi protežee. Näitleja muutus natside kaasajooksikuks. Mis tähendab ilmselt seda, et näitleja Ulfsak, jäädes oma kodaniku-kreedole truuks, peab Höfgenisse suhtuma kriitiliselt, võib-olla põlglikultki.

AGA NEED ASJAD EI OLE NII LIHTSAD. Kuigi Klaus Mann tahtis, nagu romaani nähtub, karistada oma kunagist sõpra saatana pakti sõlmimise eest näitlejaande kaotusega, oli päriselu teistsugune: Höfgen (tähendab Gründgens) oli andekas näitleja nii enne natside võimule tulekut, oli seda natside ajal kui jätkas samasugusena ka sõjajärgsel demokraatlikul Saksamaal.

„Fausti“ tegelane Mefistofeles oli Gründgensi eluroll, kuid mitte ainult. Ta kehastas tervelt neljal korral ka Hamletit. Ja natside ajal oli tal Hamleti rollilahenduse pärast tõsine pahandus. Koonduslaagrisse saatmise lähedane oht. Meenutades nõukogude ajal Hamletit

mänginud näitlejaid - venelastel Innokenti Smoktunovski või siis Vladimir Vössotski, eestlastel Ants Eskola, Juhan Viiding, siis peame nentima, et selles rollis said end tõestada vaid hinged vabad kunstnikud. Me räägime praegu totalitarismi ajastul töötanud näitlejatest.

Mis tähendab seda, et näitleja Ulfsaki ees oli peaaegu võimatu ülesanne: kujutada oma tegelast

konformistliku tõprana, kes samal ajal jätkab näitlejana funktsioneerides seda, mis on näitleja kohus iga suguse riigivõimu ajal - tagada publikule kunstiline elamus ning anda talle ideaaljuhul ka mingi varjatud sõnum, mis on vastuolus diktatuuri ametliku ideoloogiaga. Sest kas diktatuuririigi publik ei vääri seda? Võib-olla vajab ta seda isegi rohkem kui vaba ühiskonna publik.

„MEFISTO“

Autor Klaus Mann. Lavastaja ja dramatiseerija Kertu Moppel. Kunstnik Arthur Arula. Koreograaf Jüri Nael. Valguskujundaja Priidu Adlas. Helikujundaja Lauri Kaldoja. Videokujundaja Epp Kubu. Tõlkija Rita Tasa. Osades Juhan Ulfsak, Lauri Kaldoja, Hendrik Toompere jr, Teele Pärn, Inga Salurand, Merle Palmiste, Sandra Ashilevi, Indrek Sammul, Guido Kangur, Karmo Nigula, Britta Soll, Aleksander Eelmaa ja Rahvuskooper Estonia poistekoor Juhanid (juhendajad Jaanika Kuusik ja Maret Alango). Esietendus Eesti Draamateatri suures saalis 12. veebruaril 2021.

Tunnistagem, et see on neetult keeruline küsimus. Küsimus, millega maadlevad Putini juhitud Venemaal nii mõnedki näitlejad ja lavastajad. Meenutagem näiteks lavastaja Kirill Serebrennikovi juhtumit.

Probleemi keerukust arvestades pole imestada, et lavastaja Moppel jätab sellele vastamata. Minu meelest. Moppeli „Mefisto“ lõppeb tegevustiku kandumisega Eesti oludesse. Semiootilised märgid, nagu õllepruulija-laul (eesti keeles, ehkki see on muidugi originaalis 1935. aastal komponeeritud saksa laul „In München steht ein Hofbräuhaus“, ja mõelge nüüd ise, kuidas ja miks on sellest saanud peaaegu et eesti rahvalaul), rääkimata haakristilipu kanga punase värviga juhtuvast metamorfoosist.

„Mefisto“ järsk lõpp, nagu noaga lõigatult, ongi minu jaoks ainus probleem. Esietendusel jäi mulje, et sama üllatus tabas publikust paljusid. Me oleks nagu oodanud veel midagi. Võib-olla peategelase Höfgeni lõpumonoloogi. Ent ilmselt pole lõpumonoloog praegu võimalik - sest „Mefisto“ tegevus pole pelgalt ajalugu, see kõik jätkub ühel või teisel moel ka praeguses maailmas. Sellele loole pole võimalik joont alla tõmmata.

Seega jätab lavastaja ning trupp oma publikule, see tähendab meile, võimaluse lugu edasi mõelda ja mingitele järeldustele jõuda. Mis ongi ühe hea lavastuse eesmärk.

JAH, ETENDUS ON TÕELISELT HEA. *Ein richtiges Gefühl*, ma ütleks. Algusest, kui Britta Soll esitab kabareenumbri, kuni lõpuni, kui poistekoor teeb viimase etteaste.

Eraldi toongi esile rahvuskooper Estonia poistekoori Juhanid, keda me näeme laval õige mitu korda. Seitsmeaastased poisid, heledate juuste ning heledate silmadega, riietes, nagu oleks nad välja astunud otse 1930. aastate Saksamaa teatrituulidest. Diktatuuririigi loomust ei pea edasi andma räuskavate rünnakrühmlaste toomisega lavale. Rassiliselt väga õigete tõuomadustega laste kristallhäälned laul ning marssimine mõjuvad kümme korda võimsamalt. Või hirmutavamalt.

So düster sieht unsere Zukunft aus?

Delfi Kogupakett

Eesti kõige mitmekülgsem digipakett

- ✿ Tutvumishind **1 euro/kuu**
- ✿ **11** väljaannet + **Delfi tasuline sisu**
- ✿ Jagamisvõimalus **4 sõbraga**

Lisainfo: klienditugi@ekspressmedia.ee või 680 4444